

FAKABASMAZ
ZİHNİ'NİN
SERGÜZEŞTLERİ

CİNAYET KOLEKSİYONU
CİLT 4

HÜSEYİN NADİR

Yalnız İstanbul'un Değil
Bütün Dünyanın En Kurnaz,
En Ele Avuca Sıgmaz, En Mahir Hırsızı
FAKABASMAZ ZİHNİ
İsmindeki Fevkalbeşer Mahlukun
Akıllara Hayret ve Dehşet Veren Sergüzeşteridir

NOTLANDIRARAK HAZIRLAYAN
ŞULE AYVA

YAYIN NU: 1816

EDEBÎ ESERLER: 924

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-258-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Proje Editörleri: Seval Şahin, Banu Öztürk,
Didem Ardalı Büyükarman

Tashih: Zeynep Arpacı

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ	7
“İSTANBUL’UN VE BÜTÜN DÜNYANIN EN MÜTHİŞ HIRSIZI”: FAKABASMAZ ZİHNİ	9

FAKABASMAZ ZİHNİ’NİN SERGÜZEŞTLERİ CİLT 4

BÂBİALİ CİNAYETİ	21
BEYAZIT SİRKATİ	49
PERİLİ EVİN MACERASI	73
POSTA VAPURUNUN SİRKATİ	97
GİZLİ MAHZEN	127
KÖPRÜ CİNAYETİ	151
KORULUK CİNAYETİ	171
FAKABASMAZ’IN FİRARI	197
FAKABASMAZ İSTANBUL’DA	223
ÇENGELKÖY CİNAYETİ	243
ÇİMENTO HANI CİNAYETİ	263
KEL İHSAN’IN KARAKOLDAN FİRARI	285
CAFCAF HALİL’İN SOYGUNCULUĞU	305
ŞİŞLİ CİNAYETİ	325

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ

Geçmişten Günümüze Polisiye dizisi, yayına hazırlanırken ilk göz önünde bulundurulan unsur imla birliğinin sağlanması oldu. Bunun için şu yöntemi izledik:

- 1- Günümüzde kullanılan icat, marifet vb. gibi kelimeler bugünün imlasıyla yazılmıştır.
- 2- Arapça filhakika, maalmemnuniye gibi zarflar bitişik olarak yazılmış, mümkün olduğu kadar uzatma ve inceltme işaretlerinden kaçınılmıştır.
- 3- Ayın ve hemze işaretleri kelimelerin anlamı değişmediği sürece, âdem, adem gibi, kullanılmamıştır.
- 4- Farsça terkiplerde orijinal imla, aşk-ı memnû gibi, dikkate alınmıştır.
- 5- Eser, bir edebî metin olduğu için sadeleştirme yapılmamış, günümüz okurunun anlayabilmesi için bugün kullanılmayan ifadelerin karşılığı dipnot olarak verilmiştir. Ayrıca bugün kullanılmayan ya da az kullanılan kelimeler, kavramlar, isimler dipnotta açıklanmıştır.
- 6- Baskı hatasından kaynaklandığı düşünülen yerlerde metin tahirine gidilmiştir.
- 7- Noktalama işaretlerine mümkün mertebe müdahale edilmemiştir.
- 8- Metinde yer alan yabancı kelimelerin anlamı sayfa sonunda dipnotlarla verilmiştir.

Bu dizinin tekrar yayınlanması konusunda bizi teşvik eden ve tarihin sayfalarında kaybolmuş bu eserleri okuyucuyla buluşturma hevesimizi paylaşan Ötügen Neşriyat'a teşekkür ederiz. Umarız siz okurlar da bu hevesimize ortak olur, polisiyenin muammalı sayfalarında bize eşlik edersiniz.

Seval Şahin
Banu Öztürk
Didem Ardalı Büyükarman

“İSTANBUL’UN VE BÜTÜN DÜNYANIN EN MÜTHİŞ HIRSIZI”: FAKABASMAZ ZİHNİ

Türkiye’de telif polisiye romanın tarihi 1884’te Ahmed Midhat Efendi’nin *Esrâr-ı Cinâyât* adlı romanıyla başlar. Bunu takip eden yıllarda polisiye eserlerin sayısı giderek artar. Özellikle yirminci yüzyılın başlarında Amanvermez Avni, Fakabasmaz Zihni, Şeytan Hadiye, Tilki Leman, Kara Hüseyin, Yıldırım Cemal, Pire Necmi, Çekirge Zehra, Cingöz Recai gibi birçok polisiye serisi yayımlanır.¹

İlk polisiye serilerinden biri olan Fakabasmaz Zihni’nin ilk kitabı 1922 yılında yayımlanır. Serinin yayını Cemiyet Kütüphanesi tarafından “Cinayet Koleksiyonu” adıyla altı yıl boyunca kesintisiz devam ettirilir. Fakabasmaz Zihni serisi 1930 yılında Latin harflerine aktarılmış olarak tekrar okurla buluşur. Seyfettin Özege ve Türkiye Basmaları Toplu Katalogları ile yayımlanmış eserlerin içinde ileride yayımlanacağı duyurulan kitap listelerinde yapılan incelemeler sonucunda bu seriye ait olduğu düşünülen elli altı esere rastlanmıştır.² Serinin ilk yirmi kitabı numaralandırılmıştır. Erol Üyepazarcı’nın *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes! Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006)* adlı çalışmasında verdiği listeye göre seride yer alan kitaplar şu şekildedir:³

¹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Seval Şahin, *Cinai Meseleler, Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji 1884-1928*, İletişim Yay., İstanbul, 2017 ve *Kültürel Sermaye, Kibar Hırsız ve Şehir*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2011.

² Serinin yayımlanma macerasında yayıma hazırlanan kitaplar Seyfettin Özege Koleksiyonu, İSAM, Atatürk Kütüphanesi, Millî Kütüphane ve Bursa İnebey Yazma Eserler Kütüphanelerinden temin edilmiştir.

³ Erol Üyepazarcı’nın, *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes! Türkiye’de Po-*

- 1-Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti
- 2-Şimendifer Haydutları
- 3-Kanlı Balta
- 4-Kesik Kafa
- 5-Tarabya Cinayeti
- 6-Kadın Parmağı
- 7-Fakabasmaz Zihni'nin Çapkınlığı
- 8-Karacaahmet'te Korkunç Bir Gece
- 9-Fakabasmaz'ın Korkunç Sarayları [Mahzenleri]
- 10-Ölüm Yolcusu
- 11-Karanlıklar İçinde
- 12-Kanlı Göz
- 13-Mardiros Hanı Sirkati
- 14-Kanlı İzler Peşinde
- 15-Sislerde Bir Siyah Nokta
- 16-Otomobildeki Cinayet
- 17-Cin Ali'nin Tevkifi
- 18-Fakabasmaz'ın Düğünü
- 19-Kadıköy Cinayeti
- 20- Aksaraylı Çamur Şevket
- 21-Yedi Belalar Çetesi
- 22-Fakabasmaz'ın Manyetizma Oyunu

lisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006), (İstanbul: Oğlak Yayınları, 2008, I. Cilt) adlı çalışmasında belirttiğine göre seride 57 kitap bulunmaktadır. Ancak kitabı notlandırarak yayına hazırlayan Şule Ayva'nın yaptığı araştırma sonucunda *Fakabasmaz'ın Korkunç Sarayları* ile *Fakabasmaz'ın Korkunç Mahzenleri*'nin aynı kitap olduğu anlaşılmıştır. Kitapların sonuna eklenen ileride yayınlanacak hikâyeler listeleri karşılaştırıldığında, 1925 ve 1927 yıllarında Ahmed Kamil ve Orhaniye Matbaalarında basılanların *Korkunç Mahzenler* adıyla yayınlandığı ve sonraki kitabın yani 10. kitabın adının *Ölüm Yolcusu* olduğu anlaşılmıştır. Fakat 1922 yılında Minber Matbaası ilk 22 kitabı peş peşe basmış ve oradaki sıralamada eserin adı *Korkunç Saraylar*. Bizim elimize *Korkunç Mahzenler* adıyla basılanlar geçtiği için kitabı, seride bu adla yayımlamayı uygun gördük.

- Karacaahmet Cinayeti-Altunizâde Sirkati
- Beşiktaş Cinayeti
- Büyücü Zihni Baba
- Cin Ali'nin Evlenmesi
- Fakabasmaz'ın Ölümü
- Çengelköy Cinayeti
- Çimento Hanı Cinayeti
- Kel İhsan'ın Karakoldan Firarı
- Fakabasmaz'ın Türbedarlığı
- Çarşamba Karısı
- Köse Kerim'in Mantarcılığı
- Bâb-ı Âli Cinayeti
- Bayezit Sirkati
- Perili Evin Macerası
- Posta Vapuru Sirkati
- Gizli Mahzen
- Köprü Cinayeti
- Koruluk Cinayeti
- Fakabasmaz'ın Firarı
- Balık Pazarı Sirkati
- Batum Seyahati
- Beykoz Vak'ası
- Cafcaf Halil'in Soygunculuğu
- Cin Ali'nin Tavcılığı
- Çamlıca Tenezzühü
- Fakabasmaz İstanbul'da
- Paşalimanı Cinayeti
- Rıhtım Kavgası-Mehlika'nın Ziyafeti
- Selimiye Cinayeti
- Şişli Cinayeti
- Üsküdar Sirkati
- Yıldız Sirkati
- Fakabasmaz Zihni (100 sayfalık özel kitap)
- Dirilen Ölü (Latin harfleriyle basılan kitap)

Ancak Fakabasmaz serisini yeniden yayına hazırlayan Şule Ayva'nın araştırmaları ve seriye ait bulunduğu yeni kitaplar sonucunda numaralandırılmamış kitapların tahmini sıralaması şu şekilde olmalıdır:⁴

23. *Rıhtım Kavgası*
24. *Paşalimanı Cinayeti*
25. *Karacaahmet Cinayeti-Altunizade Sirkati*
26. *Beşiktaş Cinayeti*
27. *Balık Pazarı Sirkati*
28. *Selimiye Cinayeti-Mehlika'nın Ziyafeti*
29. *Beykoz Vakası*
30. *Üsküdar Sirkati*
31. *Batum Seyahati*
32. *Yıldız Sirkati*
33. *Büyücü Zihni Baba'nın Marifeti*
34. *Cin Ali'nin Evlenmesi*
35. *Fakabasmaz'ın Ölümü*
36. *Fakabasmaz'ın Türbedarlığı*
37. *Çarşamba Karısı*
38. *Köse Kerim'in Mantarcılığı*
39. *Bâbiâlî Cinayeti*
40. *Beyazıt Sirkati*
41. *Perili Evin Macerası*
42. *Posta Vapurunun Sirkati*
43. *Gizli Mahzen*
44. *Köprü Cinayeti*
45. *Koruluk Cinayeti*

⁴ *Çamlıca Tenezzühü* adlı kitabın bazı külliyatlarda adı geçmekle birlikte sıralamada nereye yerleştirilebileceği hakkında herhangi bir ipucu bulunamamıştır. Ayrıca Erol Üyepazarcı'nın listesine dâhil ettiği *Dirilen Ölü* ve 100 sayfalık *Fakabasmaz Zihni* adlı eserler var. Bununla birlikte *Dirilen Ölü* M. Kemaleddin'in İngilizce'den yaptığı bir çeviriyle aynı ismi taşıdığından şüphe uyandırmakta.

46. *Fakabasmaz'ın Fırarı*
47. *Fakabasmaz İstanbul'da*
48. *Çengelköy Cinayeti*
49. *Çimento Hanı Cinayeti*
50. *Kel İhsan'ın Karakoldan Fırarı*
51. *Cafcaf Halil'in Soygunculuğu*
52. *Cin Ali'nin Tavcılığı*
53. *Şişli Cinayeti*
54. *Çamlıca Tenezzühü*
55. *Fakabasmaz Zihni'nin Harikulade Sergüzeşleri-Tuzağa Düşürülen Hafıye*⁵

Serinin yazarı olarak bazı kitaplarda Hüseyin Nadir bazılarında H. Nadir imzaları görülmektedir. Yazarın hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamış olması ve Fakabasmaz Zihni serisi dışında başka bir eserine rastlanmamış olması bu imzaların müstear olma ihtimalini akla getirmektedir. Nitekim Erol Üyepazarcı bu konuya dikkat çeker. Üyepazarcı, Amanvermez Avni serisinin yazarı Ebüssüreyya Sami'nin, serinin onuncu ve sonuncu kitabı *İskeletler Arasında*'nın son sayfasında “Şarkın Arsen Lüpen'i Fakabasmaz Zihni” başlıklı bir mektupla okurlarına meşhur hırsız ve cani Fakabasmaz Zihni'nin sergüzeşlerini yayımlamak emelini açıkladığını belirttikten sonra şöyle der: “Ebüssüreyya Sami yazacağı kitaplarda Cin Hüseyin adlı bir polis hafıyesinin gözükeceğinden söz etmektedir. 1922 yılından sonra yazılan dizide böyle biri yoktur, ancak Cin Ali diye bir kahraman vardır ama bu polis hafıyesi değil, Zihni'nin sağ kolu bir anti-kahramandır. Dizideki ilginç bir gelişmeyse bazı öykülerde Zihni ile uğraşan polis hafıyesinin adının Amanvermez Avni olmasıdır. Acaba,

⁵ 1930 yılında Latin harfleriyle basılmış *Tuzağa Düşürülen Hafıye* Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Kütüphanesinde bulunuyor. Ancak bu kitabın 10 ve 11. sayfaları eksik olduğu ve baskısından dolayı birçok yeri okunamadığından bu seri içine alınamadı.

Hüseyin Nadir, sekiz yıl önce yayımlanan dizinin kahramanından etkilenerek kendi kahramanının onu alt etmesini mi istemiştir yoksa Ebüssüreyya Sami, yazdığı bu yeni dizide, eski kahramanına da bir rol mü vermiştir?”⁶

Üyepazarcı, her ne kadar serinin Ebüssüreyya Sami tarafından yazılmış olabileceğine dikkat çekse de bunun hâlâ bir muamma olduğunu söyler ve nedenlerini sıralar: Ebüssüreyya Sami'nin Fakabasmaz Zihni'nin sergüzeştlarını yazacağını bildirdiği mektubun üzerinden sekiz yıl geçmiştir. Mektubunda ifade ettiği üzere onun hikâyeleri II. Abdülhamid dönemine aittir. Oysaki Fakabasmaz Zihni serisindeki kitaplardan sadece *Yıldız Sirkati* II. Abdülhamid'in sarayında geçer,⁷ diğerlerinin hikâyeleri serinin yayımlandığı döneme aittir. Ayrıca serideki kitaplarda Amanvermez Kadri, Kara Hüseyin gibi farklı polis hafiyelerinin yer alması da dikkat çekici bir durumdur. Çünkü polisiye serilerinde genellikle hırsızın peşindeki hafiye aynı kişidir. Hırsızla polis arasında kaçma-kovalama ilişkisinin yanı sıra özel bir ilişki vardır. Polis hırsızın, hırsız da polisin zayıflıklarını, hassasiyetlerini, kurnazlıklarını bilir, ona göre hareket eder. Server Bedi'nin meşhur hırsız Cingöz Recai ile polis hafiyesi Mehmet Rıza arasındaki ilişki tam da böyledir. Seri

⁶ Erol Üyepazarcı, *agy.*, s. 163. Erol Üyepazarcı bazı kitaplarda Fakabasmaz'ın peşinden koşan polis hafiyesinin adının Amanvermez Avni olduğunu söyler. Ancak biz yaptığımız okumalarda 1930 yılında yayımlanan, Hüseyin Nadir imzalı *Fakabasmaz Zihni'nin Harikulade Sergüzeştlari, Tuzağa Düşürülen Hafıye* adlı kitap haricinde Amanvermez Avni karakterine rastlayamadık. Bununla birlikte *Fakabasmaz Zihni'nin Dügünü, Kadıköy Cinayeti, Aksaraylı Çamur Şevket, Fakabasmaz'ın Manyetizma Oyunu, Büyücü Zihni Baba'nın Marifeti, Otomobildeki Cinayet, Fakabasmaz'ın Ölümü* hikâyelerinde polis hafiyesinin Amanvermez Kadri isminde bir karakter olduğunu gördük. *Posta Vapurunun Sirkati, Gizli Mahzen, Köprü Cinayeti, Koruluk Cinayeti, Fakabasmaz'ın Fıran ve Fakabasmaz İstanbul'da* eserlerinde ise bu sefer karşımıza Kara Hüseyin çıktı.

⁷ Erol Üyepazarcı'nın açıklamalarına ek olarak *Bâbiâli Cinayeti* hikâyesinin de sarayda geçtiği tespit edilmiştir.

boyunca hırsız polisi, polis de hırsız alt etmeye çalışır. Şeytan Hediye'nin Mister John'la, Tilki Leman'ın Ahmet Fatin'le ilişkisi de bunun gibidir. Fakabasmaz'ın da polisle kurduğu ilişki böyledir ancak seri boyunca polis farklılaşır. Kimi zaman Amanvermez Kadri, kimi zaman Kara Hüseyin, kimi zaman da isimsiz bir komiser ya da bir zaptiye nazırı hırsızın karşısına çıkarılır. Bununla birlikte *Fakabasmaz Zihni İstanbul'da* adlı kitapta yazar olarak H. Nadir'in yanı sıra Kaya Nuri isminin yer alması "iki yazar" ihtimalini düşünmemize neden olmakta. Hatta serinin ilk kitabı *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*'nde muharrir olarak Peyami Safa ismiyle karşılaşmak yazar(lar) muammasını arttırmakta. Diğer taraftan bu durumun basit bir baskı hatasından kaynaklanmış olması da mümkün elbette.

Yazar(lar) muammasından başka bir muammaya geçerseniz. Sergüzeşleriyle akıllara hayret ve dehşet veren, İstanbul'un ve bütün dünyanın en müthiş hırsız Fakabasmaz Zihni kimdir?

Serinin ilk kitabı *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*'nde Fakabasmaz Zihni kendi ağzından okura tanıtılır:

...Benim ismim Zihni'dir, "Fakabasmaz" diye meşhurdum. On iki senedir, İstanbul'da dört banka, yirmi sekiz köşk ve on altı apartman soydum. Yirmi kişiden fazla insan kestim. Fakat ben kendim bıçak kullanmam. Kandan ürkerim, bu işi adamlarım yapar. On iki senedir zabitanın eline hiç geçmedim. Bu meslekte çalışanlar Fakabasmaz Zihni'yi pek iyi tanırlar.⁸

Neden hırsızlık yaptığını yine aynı kitapta açıklar:

Yalnız sana şu kadarını söyleyeyim ki, benim soyduğum ve öldürttüğüm adamların hepsi namussuzdur. O komisyoncu Şakir dedikleri herif, Harb-i Umûmî'de milletin parasını çaldı, cezasını çekmedi. Yaptığım muameleyle lâyıktı. Bu Hacı Ahmed de

⁸ *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*, Orhaniye Matbaası, 1922, s. 19. bk. Hüseyin Nadir, *Fakabasmaz Zihni'nin Sergüzeşleri Cinayet Koleksiyonu Cilt 1*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2021, s. 38.

edepsizin biriydi. Sen onun hacılığına bakma, domuz gibi he-rifti. Anadolu'da iki vilayet soydu. Ben onu oradan da tanırım, burada faizcilik yaptı, kimsesiz kadınların evini barkını sattırdı, parasını yedi. Karısını zehirleyip öldürdü, çünkü kadın bunun edepsizliğine içerliyordu. Hacı Ahmed deyip de geçme o da Karacaahmet gibi bir şeydi. Öldürttüğüm adamların hepsi bu cinstendir; azıdır, anlarsın a... Soyduğum bankalar içinde de hiç müslüman yoktur. Benim dindaş zenginlere zararım olmaz, ama namuslu olmak şartıyla!⁹

Fakabasmaz Zihni eli kanlı bir hırsızdır. Ancak bozuk olan adaleti sağlamak amacıyla bu yola başvurmuştur. Halkı soyan namussuzların cezasını verir, bu noktada kendini bir adalet sağlayıcı olarak görür. Kendisi de hırsızdır ancak o adil davranmayanları soyar, çaldığı paraları ise dullar cemiyetine, fakirlere, yetimlere dağıtır. Tıpkı Cingöz Recai gibi o da asıl hırsızların halkı soyanlar olduğunu düşünür. Onun için müs-lim, gayrimüs-lim fark etmez, halkı sömüren herkes cezasını çekmelidir. Hacı Ahmed gibi tüccar Nikolaki Efendi'yi de bu yüzden hem soyar hem de adamlarına öldürtür. Ancak her seferinde bir yolunu bulup polislin elinden kurtulmayı başarır sonra da polislin beceriksizliğiyle alay eder. Eğer kendisi yeri-ne başka birisi suçlu olarak yakalanmışsa asıl suçlunun ken-disi ve/veya yardımcıları olduğunu mektupla karakola bildirir. Dolayısıyla farklı bir şekilde de olsa yine adaleti sağlamış olur.

Halkı sömürenlerin yanı sıra düşmana yardım edenler de Fakabasmaz'ın elinden kurtulamaz. *Koruluk Cinayeti* hikâye-sinde kereste tüccarı Ali Bey'i neden öldürdüklerini avenesi-ne şöyle açıklar:

...Arkadaşlar! Bir haftadan fazladır ki tekmlil gazeteler (Ali Bey) denilen bir hainin katlinden bahsediyor. Ve zabıta hummalı bir faaliyetle bizlerin izini keşfe çalışıyor. Fakat umumiye-yi temsil eden matbuat Ali haininin denaetlerini bilmiş olsa emin olu-

⁹ *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*, s. 20. bk. agy., s. 39.

nuz ki bu derece şedid bir lisan kullanmaz, bir kere bahsettikten sonra mütemadi neşriyatta bulunmazdı. Şimdi benim izah edeceğim nokta işte bu noktadır. Bahrî inkişâfât hususunda donanmamızın takviyesi için bütün millet el birliğiyle yardım ederken ve tekml ahali dışından tırnağından arttırdığı beş-on parayı donanmamıza iane verirken, dullara, yetimlere ve şüheda evlatlarına muavenette bulunurken maatteessüf Ali haini düşman ülfetlerine bahşişler serpiyor, düşman iane kutularına gizli gizli paralar atıyordu. Millete işlenen bu feci cinayeti gören arkadaşlarımızdan Tavukayağı namıyla maruf Şükrü derhâl beni haberdar etti ve ben de lâzım gelen tertibatı aldıktan sonra bu işe Cin Ali ve Tavukayağı'nı memur ettim. (...) Burada bize tertip eden vazife kahraman arkadaşlarımızdan Cin Ali ve Tavukayağı'nın fedakârlıklarından mütevellid teşekkür etmeyi kendilerine iblâğ etmek ve dolayısıyla tekml arkadaşların bunun gibi hayırlı işlerde ön ayak olmalarını temenni etmektir. Yaşasın avenemiz! Yaşasın milletimiz! Var olsun kahraman fedakârlarımız! Kahrolsun düşmanlarla çalışan alçaklar!¹⁰

Fakabasmaz Zihni “milletin refâh-i hâli ve saâdet-i âfisi” için çalışmaktadır. Böylelikle Fakabasmaz Zihni, adaleti sağlayıcı olmanın yanı sıra adaleti koruyucu rolünü de üstlenir. Polisin, adalet koruyuculuğu rolü burada hırsıza geçer. Dolayısıyla işlenen cinayet cinayet olmaktan çıkar, meşru bir zemine oturur. Fakabasmaz Zihni adaleti, kurduğu suç örgütüyle sağlamaya ve/veya korumaya çalışır. Halk hikâyelerindeki adalet dağıtıcı eşkiya Fakabasmaz eliyle çeteye dönüşür. Tıpkı işlenen cinayet gibi çete de meşrulaşır. Bu bir paradokstur. Ancak tam da bu noktada eli kanlı hırsız bir anti-kahramana dönüşür. Okur tarafından kabul edilir hatta sevilir. “İstanbul’un ve bütün dünyanın en müthiş hırsızı” olur.

Koruluk Cinayeti kitabından Fakabasmaz Zihni'nin Sorbonne Darülfünunundan mezun olduğunu, altı dil bildiğini, Fransa'da iken Maurice Leblanc'ın *Arsène Lupin* adlı romanı-

¹⁰ *Koruluk Cinayeti*, Kader Matbaası, 1924, s. 15-16.

nı okuduğunu, yazarıyla tanıştığını, dost olduklarını hatta Leb-lanc'ın kendi romanlarında Fakabasmaz'ın başından geçenleri yazdığını öğreniriz. Ayrıca Fakabasmaz Amerika'da Miss Adolf'un hırsızlar mektebinde eğitim görmüştür, hırsızlık mesleğini icra ettiği için kendisine bu mektep tarafından beş yüz dolar aylık ödenmektedir.¹¹ Fakabasmaz da Arsène Lupin gibi kibar bir hırsızdır ancak ondan farklı olarak organize bir suç örgütünün reisidir. Bu suç örgütü Lupin gibi sadece hırsızlık yapmaz, gerektiğinde adam da öldürür. Bu yönüyle Fakabasmaz, Erol Üyepazarcı'nın da belirttiği gibi, Lupin'den çok Fantoma'ya benzer. O yardımcılarıyla birlikte, İstanbul'un dört ayrı yerinde, Karacaahmet'te, Boğaziçi'nde, Erenköyü'nde ve Florya'da bulunan yeraltı saraylarında yaşar. Bu saraylar en son teknolojiye göre düzenlenmiştir. Florya'daki yeraltı sarayında elektrikli sandalye ve giyotinin yanı sıra silah ve cephane depoları da vardır. Burada fotoğraf, klişe, parmak izi gibi belgelerin toplandığı bir odanın dışında, kılık değiştirmede usta olan Fakabasmaz ve avanesi için de ayrı bir oda da bulunmaktadır. Ayrıca cesetleri mumyalayıp sakladıkları bir mahzen de vardır.

Fakabasmaz Zihni'nin çetesi yüz kişiden oluşur. Patron kendisidir ancak her fırsatta meclisi toplar, plan yaparken yardımcılarının fikrini ve onayını alır. Cin Ali onun sağ koludur. Çetesindekiler en az onun kadar eğitilimlidirler, çoğu birden fazla yabancı dil bilir. Çamur Şevket, Ayıboğan Şükrü, Pire Cevad, Piç Servet, Kör Murat, Cafcaf Halil, Solucan Hüseyin, Köse Kerim gibi erkeklerin yanı sıra Pamuk Müjgân, Sansar Emine, Fakabasmaz'ın metresi Hayriye, Tilki Ayşe, Yıldız Rukiye, Benli Cemile, Alyanak Sabiha, Güzeller Kraliçesi Ulviye, Cihan Yandı Müjgân gibi kadınlar da bu çetede yer alır. Fakabasmaz'ın çetesinde yer alan kadınlar lakaplarından da anlaşıldığı üzere, tıpkı Peyami Safa'nın Tilki Leman, Çekirge Zehra ve İskender Fahrettin Sertelli'nin Şeytan Hadiye kah-

¹¹ Yıldız Sirkati, Mahmut Bey Matbaası, 1923, s. 19.

ramanları gibi, güzellikleriyle kurbanlarını baştan çıkararak ve ağına düşüren, şehvetli, kurnaz kadınlardır. Bu kadınlar fahişelik yaparlar, metres hayatı yaşarlar, bedenlerini sunmakta tereddüt etmezler. Fakabasmaz, *Beşiktaş Cinayeti* adlı hikâyede kurbanı avlaması için görevlendirdiği Yıldız Rukiye'yi şöyle anlatır:

...Bilirsiniz ki Rukiye'ye, son derece güzelliğinden (Yıldız) namı verilmiştir. Rukiye'nin kumral saçlarını, açık gül renkli yanaklarını, endamının dilberliğini, işvebazlığını Behram denilen aptal görünce hiç şüphesiz mest olacaktır. Hele Rukiye'nin naz ve işveleri karşısındaki erkeğin tek mil şehvetini celbetmek için kısa etekliğini yukarı çekip de tombul beyaz baldırlarının üst kısmını göstermesi yok mu Behram'ı ser-mest ve gaşyetmeye kâfidir. Velhasıl tam manasıyla bizim gibi avcının Behram gibi bir avı yakalamak için kullanacağı tuzak Rukiye gibi şen ve şakrak olabilir.¹²

Fakabasmaz'a göre kadın, avı yakalamak için kullanılan "tuzak"tır. Çetesindeki kadınlar bu "tuzak" görevini layıkıyla yerine getirirler. Kurbanlarını tıpkı Fakabasmaz gibi her seferinde faka bastırarak reislerine sadakatlerini göstermiş olurlar. Fakabasmaz Zihni serisinin yayımlandığı yıllar Cumhuriyet'in kurulduğu, ulus-devletin inşa edildiği yıllardır. Ulus kadınıdır dolayısıyla kadının temsiliyeti önemli bir meseledir. Cumhuriyet kadını modern, kibar, eğitilmiş, iyi bir eş ve/veya anne, iffetli, namuslu bir imaja sahiptir. Erkeğin yanında bu özellikleriyle yer alır. Bu yıllarda iyi eğitimi (Fakabasmaz gibi çetesindeki kadınların da birçoğu yabancı dil bilir, iyi eğitim almışlardır), kibarlığı, namusu ve iffetiyle öne çıkan Cumhuriyet kadınının karşısında cinselliği, erotikliği, şehveti, tuzağı, kurnazlığı, fahişeliği, metresliği çağrıştıran kadın tiplerine özellikle yer verilmesi dikkat çekicidir. Ayrıca bu kadınların erkeklerle birlikte, "erkek gibi" bir çete içinde yer almaları

¹² *Fakabasmaz'ın Beşiktaş Cinayeti*, Necm-i İstikbâl Matbaası, 1925, s. 5-6.

toplumdaki “çürümüşlüğü”, “yoksunluğu”, “çaresizliğin” bir başka ifadesi gibidir. Acaba bu rejime yönelik dolaylı bir eleştiri midir? Yazar(lar)ımızın rejimle bir sorunu mu vardır? Eğer öyleyse bu sorun nedir? İşte çözülmeyi bekleyen başka bir muamma daha...

Tüm bu muammaları okurla buluşturmak ve bu “korkunç merak-âver cinâî vaka”ların gün yüzüne çıkmasına vesile olmak elbette çok değerli ve heyecan verici... Bu heyecanla serinin 4. yani son cildine gelmiş bulunmaktayız. Serinin 1. cildinden 4. cildine gelinceye kadar, bu seriyi yayına hazırlayan Şule Ayva'nın disiplinli ve çok titiz çalışması sayesinde birçok muammaya ışık tutulduğunu belirtmeden edemeyeceğim. 4. cilt de 3. cilt gibi 14 kitaptan meydana geliyor. Listede bulunup bu ciltte yer almayan hikâye *Çamlıca Tenezzühü...* Çünkü bu kitap tüm araştırmalara rağmen bulanamadı; ya da belki de hiç yayınlanmadı...

İlk defa okurla buluşan “İstanbul'un ve bütün dünyanın en müthiş hırsızı.” Fakabasmaz Zihni'nin maceralarını keyifle okumanız dileğiyle...

Banu ÖZTÜRK

BÂBIÂLÎ CİNAYETİ

Korkunç Merak-âver Cinâî Vaka

Başlı Başına Bir Hikâyedir

Naşiri: Cemiyet Kütüphanesi

1923

Necm-i İstikbal Matbaası

Bir Ziyafet

Üç yüz on iki¹ senesinin bir gününde Nuruosmaniye’de mukim² Mabeyinci³ Dâniş Paşa, Bâbıâli⁴ binasının karşısında ikamet eden⁵ Serasker⁶ Fethi Paşa tarafından davet edilmişti. Dâniş Paşa, bu daveti memnuniyetle karşılayıp davetiye tezkeresini⁷ getiren Fethi Paşa’nın kâtib-i hususisi⁸ Nail Bey’e:

“Arz-ı hürmet ile⁹ Paşa Hazretlerinin ellerinden öperim. Fevkalade¹⁰ bir iş ve ani bir vazife zuhur etmediği¹¹ takdirde inşallah devlethanelerinde¹² kendilerini tasdi edeceğim.¹³ Memnuniyetimi Paşa Hazretlerine arz ediniz¹⁴ efendim,” dedi. Dâniş Paşa’nın bu cevabını Nail Bey Serasker Fethi Paşa’ya arz edince Fethi Paşa mukabeleten:¹⁵

¹ Miladi takvime göre 1896.

² Oturan.

³ Padişahın dışarıyla ilişkilerini yürüten saray memuru.

⁴ Osmanlı Devleti’nin idare merkezi.

⁵ Oturan.

⁶ Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı.

⁷ Pusulasını.

⁸ Özel sekreteri.

⁹ Saygılarımı sunarak.

¹⁰ Olağanüstü.

¹¹ Çıkmadığı.

¹² Saygı gereği “ev” yerine kullanılır.

¹³ Rahatsız edeceğim.

¹⁴ Bildiriniz.

¹⁵ Karşılık olarak.

“Demek teşrif edecekler,”¹⁶ dedi. Fethi Paşa ertesi günü akşam davetlileri olduğundan icap eden¹⁷ tertibatın¹⁸ ihzar edilmesi¹⁹ için aşçıbaşına emir verdi. Serasker Paşa’dan emri alan aşçıbaşı daha o günden ertesi günü için hazırlık yapmaya başladı.

Ertesi günü daha sabahtan fevkalade ihzarat,²⁰ davetlilerin geleceklere bir işaret idi. Serasker Paşa, Mabeyinci Dâniş Paşa’yı davet ettiği gibi birçok zevatı²¹ da davet etmeyi unutmamış ve tekmil²² davetlilerden:

“Teşekkür ederiz. İnşallah geliniz,” cevabını almış idi. Fethi Paşa aşçıya yemek hususunda tekrar tekrar tembihatta²³ bulunuyordu.

Davet günü olan ertesi gün ikindiden sonra idi ki Zaptiye Nazırı²⁴ Lütfü Paşa ile Merkez Kumandanı Fikri Paşa bir çift atlı, kapalı bir kupa arabasıyla²⁵ Fethi Paşa’nın konağının önünde inince kapıda misafirlere intizar eden²⁶ seraskerin ağası Hüseyin Ağa tarafından istikbal edilerek²⁷ konağa girmişlerdi. Bunları müteâkib²⁸ Bahriye Nazırı²⁹ Râif Paşa ve daha sonra tekmil davetliler gelmişler ve en sonra

¹⁶ Buyuracaklar.

¹⁷ Gereken.

¹⁸ Hazırlıkların.

¹⁹ Hazırlanması.

²⁰ Hazırlıklar.

²¹ Kişileri.

²² Bütün.

²³ Uyarılarda.

²⁴ Osmanlı Devleti’nde güvenlik kuvvetlerinin bağlı olduğu teşkilatın başkanı.

²⁵ Dört tekerlekli ve kapalı atlı araba.

²⁶ Bekleyen.

²⁷ Karşılanarak.

²⁸ Bunların ardından.

²⁹ Denizcilik Bakanı.

da Dâniş Paşa'nın arabası konağın önünde durup içinden Dâniş inmiş ve fevkalade bir merasimle³⁰ içeriye girmişti.

O gün Fethi Paşa emsalsiz bir surette gayet mükellef³¹ bir ziyafet tertip edip³² konağa gelen misafirlerini i'zâz ü ikram³³ ile ağırlamış ve yemek salonunu ümidin fevkinde³⁴ tezyin ederek³⁵ teknil yemeklerin enfesini³⁶ hazırlamıştı. Her hususta memnun kalan misafirler yemeği müteâkib salona gelinip istirahat etmeye³⁷ başlamışlardı. Bu davete gelemeyen bir zat³⁸ vardı ki o da bir haftadan beri hasta yatan Ziraat Nazırı³⁹ Rüştü Paşa idi.

Fakabasmaz da Ziyafette

Fethi Paşa'nın bu ziyafeti yalnız davetliler arasında malum⁴⁰ olmayıp Fakabasmaz da haberdar olmuş ve böyle bir ziyafetin tertibi⁴¹ kendi âmâline⁴² son derece yardım etmişti. İşte bu cümleden olarak Fakabasmaz da muavini⁴³ Cin Ali ile avanesinin⁴⁴ verdiği karar ve tanzim ettiği⁴⁵

³⁰ Törenle.

³¹ Özenli.

³² Hazırlayıp.

³³ Saygı ve ikram.

³⁴ Beklenilenden daha iyi.

³⁵ Süsleyerek.

³⁶ En güzelini.

³⁷ Dinlenmeye.

³⁸ Kişi.

³⁹ Tarım Bakanı.

⁴⁰ Bilinir.

⁴¹ Düzenlenmesi.

⁴² Arzularına.

⁴³ Yardımcısı.

⁴⁴ Adamlarının.

⁴⁵ Düzenlediği.

plan dairesinde tebdil-i kıyafet ederek⁴⁶ ziyafete dâhil⁴⁷ davetliler arasında ahz-ı mevki etmişti.⁴⁸

Zaptiye Nazırı, Bahriye Nazırı, Mabeyinci ve daha sair paşaların arasında bulunan Fakabasmaz da bir haftadan beri rahatsız olduğundan davete gelemeyen Ak Sakal Rüş-tü Paşa'nın tarafından bilvekâle⁴⁹ gönderilen serkâtibi⁵⁰ Fehmi Bey namıyla⁵¹ bulunuyordu.

O günkü ziyafette Fethi Paşa misafirlerine mahcup kalmamak için gece eğlencesi tertip etmişti. Herkes yemeği yiyip istirahat odasına çekildikten sonra tatlı tatlı sohbet etmeye başlamışlardı. Saat alaturka⁵² beş olur olmaz evvelce temin edilen ince saz heyeti⁵³ konağın geniş salonunda bir köşeye çekilip gayet ağır parçaları çalmaya başladı. Saz çalarken herkesin neşelenmesi icap edeceğini⁵⁴ düşünen serasker, züvvara⁵⁵ ellişer dirhemlik⁵⁶ ufak sürahiler içindeki rakıyı, nefis mezeleri, gözdeleri bulunan dil-rübâ⁵⁷ kızlar vasıtasıyla gönderiyordu. Çalgının neşesiyle, rakının tesiriyle davetliler birer birer saçma sapan sözler söylemeye başlayıp kendilerinden geçtiklerini ihsas ediyorlardı.⁵⁸ Hani denebilir ki her davetli birbirine mahcup olmamak için rakı içmekte adeta müsabaka ediyorlardı⁵⁹

⁴⁶ Kılık değiştirerek.

⁴⁷ Katılan.

⁴⁸ Yerini almıştı.

⁴⁹ Vekâlet yoluyla; onun yerine.

⁵⁰ Başyazıcısı.

⁵¹ Adıyla.

⁵² Güneşin batışını 12 olarak kabul eden saat sistemi.

⁵³ Türk müziğinde keman, ney, kemence gibi sazlardan ve okuyuculardan oluşan fasıl topluluğu.

⁵⁴ Gerekeceğini.

⁵⁵ Misafirlere.

⁵⁶ 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

⁵⁷ Güzel.

⁵⁸ Hissettiriyorlardı.

⁵⁹ Yarışıyorlardı.

ve boşalan sürahiler dolup rakkaseler⁶⁰ raks ettikçe⁶¹ paşaların keyfine pâyân⁶² yoktu.

İşte bu neşeli sarhoşluğu gören Fakabasmaz bir lahza⁶³ aşığıya inip kendisine intizar eden⁶⁴ Cin Ali'ye bazı talimat-ı katiye⁶⁵ verdikten sonra yukarıya çıkıp tekrar meclise iştirak etti.⁶⁶

Birbirinden Haberdar Değil

Rakkaselerin raksları karşısında alkolün verdiği neşe taht-ı tesirinde⁶⁷ davetliler birer ikişer sızmaya başladıkları zaman Fakabasmaz da nazarını⁶⁸ konak sahibi bulunan Serasker Fethi Paşa'ya tevcih etmişti.⁶⁹ Fethi Paşa'ya gelince: Misafirlerinin gönüllerini mesrur,⁷⁰ kendilerini memnun etmek için misafirlerinden ziyade sürahileri deviriyordu. Fazla miktarda rakı içen Fethi Paşa neticede öyle bir hâl kesbetmişti⁷¹ ki ne kendisinden haberdar ve ne de yaptığı işlerden malumattardı.⁷² Tabir-i âmiyânesiyle⁷³ âdetâ “küp” olmuştu. İşte Fakabasmaz'ın saatlerce intizar ettiği hâl de Fethi Paşa'nın bu küplüğü idi.

⁶⁰ Dans eden kadınlar.

⁶¹ Dans ettikçe.

⁶² Son.

⁶³ Anlık.

⁶⁴ Bekleyen.

⁶⁵ Kesin emirler.

⁶⁶ Katıldı.

⁶⁷ Etkisi altında.

⁶⁸ Bakışlarını.

⁶⁹ Yönelmişti.

⁷⁰ Sevinçli.

⁷¹ Hâle gelmişti.

⁷² Bilgisi vardı.

⁷³ Bayağı tabirle.

Fakabasmaz, misafirleriyle beraber bir köşede bîtab⁷⁴ olarak yatan ev sahibi paşanın haberleri olmadan yavaşça aşağıya inip Cin Ali'ye evvelce verdiği talimatın kuvveden fiile çıkmasını⁷⁵ emretti.

Cin Ali'nin Hareketi

Konağın selamlık⁷⁶ odasında uşaklarla beraber oturup da paşaların yukarıda ayş u nuş ettikleri⁷⁷ gibi onlar da aşağıda keyfediyorlar ve karşılarında çalgının ahengiyle göbek atan çengillerle⁷⁸ eğlenip duruyorlar idi. Yukarıda Fakabasmaz'ın beklediği gibi aşağıda da Cin Ali neticeyi bekliyor ve hepsinin de bir köşede sızmalarının muntazırı bulunuyor⁷⁹ idi. Nitekim de beklendiği gibi oldu. Fethi Paşa'nın ağası Hüseyin Ağa ile diğer paşaların bendegâni⁸⁰ birer birer bîhuş⁸¹ bir hâlde kendi varlıklarından geçip âlem-i faniye⁸² muvakkaten⁸³ veda ederek dimağlarının⁸⁴ altüst olmasını dinliyordu. Hepsinin gözleri kapanmış ruhsuz bir ceset gibi kanepelere uzanmışlardı. Tam bu esnada idi ki reisi bulunan Fakabasmaz kendisine bazı şeyler söylemiş ve kati⁸⁵ emrini vermişti. Cin Ali reisinden aldığı emir

⁷⁴ Yorgun.

⁷⁵ Düşünülen şeyin yapılmasını.

⁷⁶ Saray, köşk ve konaklarda erkeklere ayrılan bölüm.

⁷⁷ Yiyip içip eğlendikleri.

⁷⁸ Çalgı eşliğinde oynayan kadın.

⁷⁹ Gözlüyor.

⁸⁰ Kulları.

⁸¹ Sersem.

⁸² Dünyaya.

⁸³ Geçici olarak.

⁸⁴ Zihinlerinin.

⁸⁵ Kesin.

üzerine yavaşça kapıdan dışarıya çıkıp avaneden⁸⁶ Fındık Süleyman, Çapulcu Şakir, Yan Bacak Hüseyin ve Akrep Mehmet'in yanına gidip kendisini takip etmelerini söyledi. Bunlar Cin Ali'yi takip ederek doğru Fethi Paşa'nın konağı etrafında pusu kurmuşlardı.

Bundan sonra Cin Ali, aralık bıraktığı konağın kapısından tekrar içeriye girip yukarıya çıktı ve Fakabasmaz'ın delaletiyle⁸⁷ icra-yı ahenk edilen⁸⁸ salona dâhil oldu.⁸⁹ Cin Ali salona girince evvelce ihzar edip⁹⁰ de beline sarmış olduğu katranlı ipi çıkarıp Fethi Paşa'nın yanına gitti ve öteden beri meleke kesbetmiş olduğundan⁹¹ zerre kadar korku olmadığı hâlde ipi ilmek ederek boynuna attı ve bir kısmıyla da kollarını vücuduna bağladı. Fethi Paşa ölü bir hâlde olduğundan ne iplik boynuna geçirildiğinden ve ne de kolları vücuduna bağlandığından asla haberdar değildi. Sıra Râif Paşa'ya geldi. Onu da aynı hâlde maruz bıraktıktan⁹² sonra Mabeyinci Dâniş Paşa'nın yanına gitti. Cin Ali cebinden bir şişe çıkarıp kapağını açacağı esnada salona rakkaselerden⁹³ Matmazel⁹⁴ Hayranuş girip de salonda yabancı bir şahsın⁹⁵ bulunduğunu ve diğer zevatın⁹⁶ bîhuş yattığını ve ikisinin kollarıyla boyunları bağlı olduğunu görünce korkudan avazı çıktığı kadar feryat etmeye başladı.

⁸⁶ Çeteden.

⁸⁷ Kılavuzluğuyla.

⁸⁸ Fasil yapılan.

⁸⁹ Girdi.

⁹⁰ Hazırlayıp.

⁹¹ Alışkanlık kazandığından.

⁹² Koyduktan.

⁹³ Dansçı kadınlardan.

⁹⁴ Fr, mademoiselle; evli olmayan kızlar için kullanılan hitap sözü.

⁹⁵ Kişinin.

⁹⁶ Kişilerin.

Zaptiyeler⁹⁷ Konakta

Hayranuş'un feryadı üzerine o civarda devriye gezen zaptiyeler, koşup kapıyı vurmaya başladılar. Kapının açılması kendilerinde fevkalade⁹⁸ bir şüphe tevliid ettiğinden⁹⁹ zor ile kapıyı kaldırıp içeriye girdiler. Zaptiyeler içeriye girer girmez Fakabasmaz süratle aşağıya inip zaptiyelere:

“Ne işiniz var? İçeriye neden ve nasıl girdiniz?” diye sormaya başladı.

Zaptiyeler ise:

“Cankurtaran yok mu?” diye bağırma oldu, onun için geldik. Ne olduğunu anlamak istiyoruz,” dediler.

“Sizin bu konağa giremeyeceğinizi bilmiyor musunuz? Burası Serasker Paşa Hazretlerinin konaklarıdır.”

“Affedersiniz. Bir yanlışlık olmuş efendim.”

Zaptiyeler, özür diledikten sonra kapıyı örtüp tekrar dışarıya çıktılar.

Hayranuş'un Başına Gelenler

Zaptiyeler konaktan çıkıp Fakabasmaz yukarıya çıkınca Cin Ali'ye ilk evvel Hayranuş'un ceza-yı katlini¹⁰⁰ emretti. Cin Ali derhâl Hayranuş'u diğer bir odaya götürüp ellerini ve ayaklarını bağladıktan sonra yere yatırıp omuzunda asılı bulunan koca bıçağı çekmesiyle boynuna indirmesi bir oldu. O anda hiçbir söz söylemeye muktedir olmadan¹⁰¹ kafası bir tarafa giden, kanı dışarıya akan Hayranuş'un al kanlarla mülemma¹⁰² cesedi odanın ortasında kaldı. İkinci

⁹⁷ Polisler.

⁹⁸ Çok fazla.

⁹⁹ Uyandırdığından.

¹⁰⁰ Ölüm cezasını.

¹⁰¹ Gücü olmadan.

¹⁰² Boyanmış.

rakkase Seyranuş bu kadar gürültüyü işitince hemen yukarıya çıkmış, elindeki lamba ile etrafı tetkike¹⁰³ başlamıştı. Cin Ali, Seyranuş'u elinde lamba ile arandığını görünce yavaşça odadan çıkıp Seyranuş'u kısıkvrak tutunca, elindeki lambayı söndürmüş ve karanlıkta ellerini arkasına ve gözünü mendille bağlayıp Hayranuş'un katledildiği¹⁰⁴ odaya koyup üzerindeki anahtarla kapıyı kilitlemişti.

Konak Sahibinin Cesedi

Cin Ali Hayranuş'u kesip Seyranuş'u cesedin yanına bıraktıktan sonra Fethi Paşa'nın yanına gitti. Böyle uzun müddet intizarda bulunmaktan¹⁰⁵ ise bir an evvel teşebbüsünü¹⁰⁶ kuvveden file çıkarmayı¹⁰⁷ muvafık¹⁰⁸ buldu. Elleri ve vücudu bağlı olup boynuna geçirmiş olduğu ilmeği olanca kuvvetiyle çekti ve seraskerin yüzü mosmor bir hâl alıp:

“Ah...” sedasından¹⁰⁹ başka bir şey işitilmedi. Cin Ali seraskerin böyle hayatına hâtime çeker çekmez¹¹⁰ cesedin orada bulunmayıp başka bir yere naklini¹¹¹ muvafık gördü. Bu hususta Fakabasmaz ile müşaverede bulduktan¹¹² sonra fikri kabul edildi...

¹⁰³ Araştırmaya.

¹⁰⁴ Öldürüldüğü.

¹⁰⁵ Beklemekten.

¹⁰⁶ Giriştiği işi.

¹⁰⁷ Gerçekleştirmeyi.

¹⁰⁸ Uygun.

¹⁰⁹ Sesinden.

¹¹⁰ Son verir vermez.

¹¹¹ Götürülmesini.

¹¹² Fikir danıştıktan.

Ceset Nakledildi¹¹³

Cin Ali ihnak ettiği¹¹⁴ Fethi Paşa'nın cesedine dair Fakabasmaz'la bir saat kadar müdavele-i efkârda¹¹⁵ bulunduktan sonra neticede Mabeyinci Dâniş Paşa'nın konağının bahçesine nakledilmesine karar verdi. Cin Ali, cesedi olduğu yerden kaldırıp Dâniş Paşa'nın bahçesine nakletmek için konağın civarında emre müheyya¹¹⁶ bulunan avaneden Çapulcu Şakir ile Yan Bacak Hüseyin'i çağırdı. Bunlar konağa girer girmez Cin Ali talimatı¹¹⁷ verdi. Aldıkları talimat mucibince¹¹⁸ hareket etmeden evvel Fındık Süleyman'ı, Akrep Mehmet'i haberdar ettiler. Cin Ali'nin emir ve kumandasında bulunan Yan Bacak yanında taşıdığı koca bir çuvalı çıkarıp Cin Ali ile beraber yukarıya çıktılar. Çapulcu ise aşağıda, avluda bunları bekliyordu. Cin Ali, Yan Bacak'la beraber seraskerin cesedini güç bela çuvala koydular. Çuvalın ağzını dikip ikisi beraber aşağıya indirdiler. Şimdi bunların vazifesi çuvalı omuzlayıp Dâniş Paşa'nın konağının bahçesinden aşağıya bırakmak idi. Şu tertibat ve talimat dairesinde¹¹⁹ Çapulcu, çuvalı omuzladı, arkadaşları da gözcülük ve muhafızlık etmek vazifelerini deruhte etmişlerdi.¹²⁰

Konaktan çuval çıkıp Bâbıâli'den geçip Nuruosmaniye'ye getirildiği hâlde sokaklarda ferd-i vâhide¹²¹ tesadüf

¹¹³ Taşındı.

¹¹⁴ Boğduğu.

¹¹⁵ Fikir alışverişinde.

¹¹⁶ Hazır.

¹¹⁷ Emir.

¹¹⁸ Gereğince.

¹¹⁹ Ölçüsünde.

¹²⁰ Üstlenmişlerdi.

¹²¹ Tek bir insana.

edilemiyor, büyük bir muvaffakiyet¹²² temin edildiğini¹²³ düşünen Cin Ali serbestîyle¹²⁴ Dâniş Paşa'nın konağına doğru ilerliyordu. En nihayet konağın arka tarafına doğru yüründü ve bahçe duvarının dibinde tevakkuf edildi.¹²⁵ Bahçe duvarının üzeri hırsızların bahçeye atlamamaları için cam kırıklarıyla doldurulmuş idi. Bunları gören Cin Ali, hemen Akrep Mehmet'in omuzuna çıkıp beraberlerinde taşıdığı bir nevi¹²⁶ mâyi¹²⁷ ile camları eritti ve aşağıdan çuvalı çekerek bahçeye indirdi. Çuvalın bahçeye inmesiyle beraber Fındık Süleyman da bahçeye atlayıp erik ağacının dibine götürüp bıraktı. Ba'de¹²⁸ duvardan sokağa atladı. Cin Ali bu korkusuz muvaffakiyeti Fakabasmaz'a gidip nakletti ve reis tarafından muavininin bu kahramanlığı takdir edildi ve o gece seraskerin konağına veda edilip neticenin ne hâl kesbedeceğine¹²⁹ beklemek üzere Fakabasmaz ile avaneleri dağılıp her biri mukannen¹³⁰ mahallerine çekildiler.

Misafirler Ayıldıktan Sonra

Sabahleyin gözlerini açan ve hâb-ı gafletten¹³¹ uyanan misafirler Râif Paşa'nın bağlı bir vaziyette olduğunu görünce neye uğradıklarını bilemeyip can havliyle yerlerinden fir-

¹²² Başarı.

¹²³ Sağlandığını.

¹²⁴ Rahatlıkla.

¹²⁵ Duruldu.

¹²⁶ Çeşit.

¹²⁷ Sıvı madde.

¹²⁸ Sonra.

¹²⁹ Alacağını.

¹³⁰ Belirli.

¹³¹ Gaflet uykusundan.

ladılar. Râif Paşa'nın ise kendisinin kıpırdanmayacak bir hâlde bağlanması ve bu hâli irtikâb eden¹³² mütecasirlerinin¹³³ kim olduğu nazar-ı dikkati celbetmiş¹³⁴ fakat bu vaziyetten hiçbir mana çıkaramamıştı. Nihayet rüfekası¹³⁵ tarafından Râif Paşa çözülp bu vakanın kim tarafından ve nasıl ve ne suretle yapılmış olduğunu tahkik¹³⁶ için tek-mil¹³⁷ paşalar kafa kafaya vermişler, o geceki vukuatı¹³⁸ konuşuyorlardı. Zaptiye Nazırı Paşa, arkadaşlarına hitaben:

“Muhterem paşa arkadaşlarım! Bunun kim olduğunu anlamak için evvele mirde¹³⁹ içimizde yabancı kim bulunduğunu anlamamız lazımdır. Bunun için de Serasker Paşa'nın fikirlerini sormaklığımız icap ediyor.¹⁴⁰ Bekleyelim, teşrif etsinler,¹⁴¹ ondan sonra mesele tavazzuh eder.¹⁴² Yoksa şimdiden bir fikir beyan etmek¹⁴³ karanlığa karşı ateş etmeye benzer,” dedi.

Zaptiye Nazırı'nın bu fikri arkadaşları tarafından kabul edilip Serasker Fethi Paşa'ya muntazır bulunmaya¹⁴⁴ müttefiken¹⁴⁵ karar verdiler. Arası bir saat geçmiş olduğu hâlde Fethi Paşa'nın gelmediğini gören med'uvvin¹⁴⁶ telaşa düştü ve içlerinden hangisi olduğu bilinemeyen biri şöyle bir söz söyledi:

¹³² Yapan.

¹³³ Küstahlarının.

¹³⁴ Dikkatini çekmiş.

¹³⁵ Arkadaşları.

¹³⁶ Araştırmak.

¹³⁷ Bütün.

¹³⁸ Olanları.

¹³⁹ İlk önce.

¹⁴⁰ Gerekiyor.

¹⁴¹ Buyursunlar.

¹⁴² Anlaşılır.

¹⁴³ İleri sürmek.

¹⁴⁴ Beklemeye.

¹⁴⁵ Oy birliğiyle.

¹⁴⁶ Davetliler.

“Arkadaşlar, Fethi Paşa şimdiye kadar gelmedi. Yoksa akşamdan fazla kaçırıp da uyuyup kalmış olmasın.”

“Kim bilir, ihtimaldir. Uyuyup kalmış olabilir.”

“Biz böyle saatlerce beklersek neticesi çıkmaz. Her hâlde¹⁴⁷ harem¹⁴⁸ tarafına haber gönderip çağırtaalım.”

“Bu fikir pek münasip!”¹⁴⁹

“O hâlde kim çağıracak?”

“Akşamki rakkaselere seslenelim. Onlar gidip çağırınsınlar.”

İçlerinden biri kalkıp rakkaselerin odasına gitti. Maatteessüf¹⁵⁰ odada elbiselerden başka kimseyi bulamayıp döndü:

“Allah, Allah! Akşam iki rakkase madam¹⁵¹ var idi. Şimdi gittim, yatağın ikisi de boş olarak serili duruyor. Odada elbiselerinden başka kimse yok. Bu ne tuhaf şey...”

“İhtimal dışarıya çıkmışlardır.”

“Canım, hadi biri çıkmış olsun. Ya ikincisi?..”

“O hâlde doğrudan doğruya orta kapıyı vurup paşayı çağırmalı...”

“Efendim, paşanın kâtib-i hususileri¹⁵² Nail Bey’i çağırmaları daha münasiptir.”

“Peki, demek Nail Bey çağırınsınlar.”

“Evet.”

Bu muhavereyi¹⁵³ müteâkib¹⁵⁴ Fethi Paşa’nın kâtib-i hususisi Nail Bey garip bir manzarayı muhtevi bulunan¹⁵⁵ salondan dışarıya çıkıp orta kapıdan harem dairesine geçti

¹⁴⁷ Mutlaka.

¹⁴⁸ Saray ve konaklarda hanımlara ayrılan bölüm.

¹⁴⁹ Uygun.

¹⁵⁰ Maalesef.

¹⁵¹ Fr. madame; evli kadın.

¹⁵² Özel sekreterleri.

¹⁵³ Konuşmayı.

¹⁵⁴ Ardından.

¹⁵⁵ Kapsayan.

ve cariyelerden¹⁵⁶ paşanın salona teşrif etmelerini söyledi ve geriye dönüp salona dâhil oldu.¹⁵⁷

“Gittim. Emirleriniz vech üzere¹⁵⁸ cariyelere Paşa Hazretlerinin teşrif buyurmalarını söyledim.”

Arası bir çeyrek geçer geçmez cariyelerden biri orta kapıya gelip Nail Bey’i çağırdılar:

“Nail Beyefendi, Paşa Hazretleri, hanımefendinin nezdlerinde¹⁵⁹ olmadıkları gibi harem tarafında da yoktur. Hanımefendi de paşanın salonda bulunduğunu biliyor...”

Nail Bey, cariyeden bu tuhaf haberi alıp misafirlere aynen nakledince misafirler, bunda bir iş olup paşanın hayatına suikast edildiğine¹⁶⁰ hükmetti. Bir kısmı da belki bir baygınlık neticesinde ayılayamayarak teslim-i ruh ettiğine¹⁶¹ kâni oldu.¹⁶² Velhasıl muhtelif¹⁶³ fikirler ve muhtelif rivayetler deveran etmeye¹⁶⁴ başladı. İçlerinden biri:

“Bu böyle olmaz. Oturmaktan bir fayda hâsıl olmaz.¹⁶⁵ Kalkıp el birliğiyle konağın her tarafını arayalım, paşanın ne olduğunu anlayalım,” dedi.

Bu canlı söz üzerine hepsi birden yerlerinden kalktılar. Konağın teşkilatına vâkıf olan¹⁶⁶ Nail Bey önde olduğu hâlde odaları birer birer açıp tetkik etmeye¹⁶⁷ başladılar. En nihayet salona bitişik oda açıldı. Yerde kafası bedeninden ayrılmış kanlı bir cesede tesadüf edildi ve kapının arkasında da gözleri bir mendille ve elleri bir kuşakla bağlan-

¹⁵⁶ Kadın kölelerden.

¹⁵⁷ Girdi.

¹⁵⁸ Doğrultusunda.

¹⁵⁹ Yanlarında.

¹⁶⁰ Canına kıyıldığına.

¹⁶¹ Öldüğüne.

¹⁶² İnandı.

¹⁶³ Farklı.

¹⁶⁴ Dönmeye.

¹⁶⁵ Meydana çıkmaz.

¹⁶⁶ Düzenini bilen.

¹⁶⁷ Aramaya.

mış bir kızı gördüler. Bu manzara hepsine fena tesir etti. Zaptiye Nazırı hemen öne atılıp kızın gözlerini çözdü. Bir de ne görsünler: Seyranuş. Kız bunları görür görmez ne olduğunu ve neye maruz bırakıldığını¹⁶⁸ anlayamadığını söyledi. Bunları anlattıktan sonra gözlerini odanın ortasına çevirince Hayranuş'un pek feci bir surette katlini gördü ve tecennün etmişçesine¹⁶⁹ acı bir feryat kopardı. Zaptiye Nazırı yanındakilere:

“Bu işte gizli bir el var. Fakat emin olunuz ki bu eli zahire¹⁷⁰ biiznillah¹⁷¹ çıkartacağım. Korkarım diğer odaların birinde de paşanın cesedine tesadüf etmeyelim,” dedi ve tekmil odalar ile konağın en gizli yerlerine kadar arandı. Lakin paşanın cesedi bulunamadı. Bunun üzerine Mabe-yinci Dâniş Paşa dönüp:

“Bu vakayı her hâlde Sultan Abdülhamit efendimize arz ederim,¹⁷² çünkü bugün tagayyüb eden¹⁷³ koca bir se-raskerdir,” dedi ve konaktan telaşla çıkıp kendi konağına geldi ve mütelâşiyâne¹⁷⁴ odasına çıkıp huzur elbisesini¹⁷⁵ giyiniverdi.

Bahçıvanın Haberi

Dâniş Paşa odasında huzur elbisesini giyinirken bahçıvan koşarak gelip dönme dolabı¹⁷⁶ vurdu. Dolabın vurulmasını

¹⁶⁸ Uğradığını.

¹⁶⁹ Çıldırılmışçasına.

¹⁷⁰ Açığa.

¹⁷¹ Allah'ın izniyle.

¹⁷² Bildiririm.

¹⁷³ Kaybolan.

¹⁷⁴ Telaşla.

¹⁷⁵ Padişahın yanına çıkarken giyilen özel kıyafet.

¹⁷⁶ Saray ve konaklarda, haremlık ile selamlık arasında yemek vs. verip almak için kurulu düzenek.

işiten Ruhnüvaz Kalfa dolabın yanına gidince bahçıvanın çabuk çabuk:

“Kalfa Hanım, Kalfa Hanım!” dediğini işitti.

“Ne o bahçıvanbaşı, hayrola...”

“Kalfa Hanım, Paşa Hazretleri evdeler mi?”

“Ne yapacaksın?”

“Kendilerine bir şey söyleyeceğim. Lütfen haber veriniz.”

“Canım senin tohum alıp vermen bitmez ki, yine tohumu söyleyeceksen akşama söylersin. Çünkü bir yere gidecekler...”

“Canım siz haber verin. Tohum meselesi değil, acele görmekliğim lazım!”

“Bekle de şimdi cevap getiririm.”

Ruhnüvaz Kalfa bahçıvanın bu sözleri üzerine koşarak merdiveni çıkıp hanımefendiye meseleyi hikâye etti¹⁷⁷ ve hanımefendi de paşanın odasına girip bahçıvanın kendilerini acele görmek istediklerini söyledi.

Dâniş Paşa bu “acele” kelimesinden her hâlde mühim bir şey olduğunu anlayıp:

“Selamlıktan buraya gelsin,” dedi.

Hanımefendi, paşadan aldığı cevabı Ruhnüvaz Kalfa’ya söyledi ve Ruhnüvaz Kalfa da selamlık odasının orta kapısını açıp Bahçıvan Raşit Ağa’ya yukarıya çıkmasını söyledi. Raşit Ağa yukarıya çıkıp paşanın bulunduğu odanın karşısındaki odada paşaya intizar ettiğini¹⁷⁸ paşaya bildirdi. Dâniş Paşa odasından çıktı ve karşığı odada intizar eden Raşit Ağa’nın yanına girdi:

“Ne var Raşit Ağa, mühim mi?”

“Mühim ne demek efendimiz.”

“Söyle bakayım.”

¹⁷⁷ Anlattı.

¹⁷⁸ Beklediğini.

“Paşam, sabahleyin erkenden fidanları sularken erik ağacının altına bırakılmış dolu bir çuval gördüm. Elimle içini yokladım. İçinde tuhaf bir şey olduğunu hissettim.”

“Nasıl çuval...”

“Ne bileyim. Bayağı çuval!”

“İçini açıp bakmadın mı?”

“Hayır, bakmadan efendimize haber verdim!”

Paşa, Raşit Ağa'nın bu sözünü işitir işitmez:

“Kalk, beraber gidip bakalım,” diye hiddetli hiddetli söylenmeye başladı. Önde paşa, arkada korku içinde bulunan Raşit Ağa olduğu hâlde yavaş yavaş merdivenleri inip haremde bahçeye çıktıkları zaman Raşit Ağa'ya:

“Nerede, göster bakayım,” dedi. Raşit Ağa koşup çuvalın yanına gitti:

“İşte bu, Paşa Hazretleri!” cevabını verdi. Paşa, çuvalı ayağıyla dürtüp:

“Aç bakalım, içinde ne çıkacak,” dedi.

Raşit Ağa beline bağlı olan bahçıvan çakısını çıkarıp çuvalın ağzındaki kınnapları¹⁷⁹ kesince içinden boynuna geçen katranlı ipe beraber Fethi Paşa'nın cesedi çıktı. Dâniş Paşa bu cesedi görür görmez olduğu yere yığılıverdi ve kendisinden geçip bayıldı.

Mabeyinci Ayıldıktan Sonra

Mabeyinci Dâniş Paşa'nın bayıldığını gören bahçıvan, şaşkın bir vaziyette konağa koşup:

“Kalfa, biraz su ver!” demeye başladı.

Kalfanın verdiği suyu alan bahçıvanbaşı hemen paşanın yanına gelip yüzüne su serpiyor ve ayılması için elin-

¹⁷⁹ İnce sicim ipleri.

den geldiği kadar gayret ediyordu. Güç hâl ile paşa ayrılmış ve kendisini yerden kalkarken görmesi kendisine fena hâlde tesir etmişti.¹⁸⁰ En nihayet konağa dönüp bahçivani yanına çağırtmış ve lazım gelen malumatı¹⁸¹ verdikten sonra Bâbîâlî Komiserliğine¹⁸² gönderip vakayı anlattırmıştı. Polis komiseri, Raşit Ağa'dan dinlediği mesele üzerine iki polis memurunu Raşit Ağa ile birlikte mahall-i vakaya¹⁸³ gönderip tetkikatta¹⁸⁴ bulunmalarını ve netice-i tetkikatlarının¹⁸⁵ bir raporla kendisine bildirilmesini emretmiş idi.

Polisler komiserlerinden aldıkları emre binaen¹⁸⁶ mahall-i vaka¹⁸⁷ olan yani cesedin bulunduğu Dâniş Paşa'nın bahçesine girip tetkikatta bulunmuşlar ve netice-i tetkikatları, cesedin duvardan bahçeye atılmış olduğunu gerek ayak izlerinden ve gerekse bahçe üzerindeki cam parçalarının izale edilmesinden¹⁸⁸ anladıklarını nâtık¹⁸⁹ tanzim kılınan¹⁹⁰ rapor komisere tevdi edildi.¹⁹¹ Komiser bu rapor üzerine polislerden birini bir müzekkere¹⁹² ile İstanbul Mahkemesi Müddeiumûmîliğine¹⁹³ göndermiş ve mahall-i vakaya gelen zabıta doktoru ile müddeiumûmîliğin tetkikatından sonra ceset Tıbb-ı Adlî Müessesesine¹⁹⁴ gönderilmişti.

¹⁸⁰ Dokunmuştu.

¹⁸¹ Bilgiyi.

¹⁸² Osmanlı Hükûmeti Güvenlik Birimi.

¹⁸³ Olay yerine.

¹⁸⁴ Araştırmada.

¹⁸⁵ Araştırma sonucunu.

¹⁸⁶ Dayanarak.

¹⁸⁷ Olay yeri.

¹⁸⁸ Yok edilmesinden.

¹⁸⁹ Bildiren.

¹⁹⁰ Hazırlanan.

¹⁹¹ Verildi.

¹⁹² Üst makama yazılan yazı.

¹⁹³ İstanbul Adliyesi Savcılığına.

¹⁹⁴ Adli Tıp Kurumuna.

Mabeyinci Huzurda

O günü ceset muayene ve tetkik edilmiş,¹⁹⁵ paşanın ufak bir ifadesine müracaat olunmuş idi ki saraydan İkinci Mabeyinci Rüştü Paşa araba ile konağının kapısına gelmişti. Arabadan inen Rüştü Paşa konağın kapısının önünde indi, içeriden cariye Ahudil kapıyı çekti:

“Kimi istiyorsunuz?” dedi.

“Mabeyinci Paşa Hazretlerini!”

“Kimsiniz efendim?”

“İkinci Mabeyinci Rüştü Paşa!”

“Affedersiniz, kendilerine haber verelim efendim.”

“Peki...”

Ahudil, hemen içeriye gidip Rüştü Paşa'nın geldiğini hanımefendiye söyledi ve hanımefendi de paşaya malumat verdi. Paşa, Rüştü Paşa'nın geldiğini işitmesiyle beraber kalkıp aşağıya inmesi bir oldu ve Ahudil'e paşayı içeri almasını söyledi. Ahudil kapıyı açıp:

“Buyurunuz Paşa Hazretleri,” diyerek paşayı elden geldiği kadar ikram ile¹⁹⁶ içeriye aldı. Fakat Rüştü Paşa'nın yukarıya çıkmak değil hatta bir dakika bile oturmaya vakti olmadığından daha içeri girer girmez:

“Paşam beklemeye zamanımız yok. Teşrif edip gitmekliğimiz lazım geliyor,” diye seslendi. Dâniş Paşa, Rüştü Paşa'nın böyle acele olarak gitmek istemesine karşı:

“Geliyorum Rüştü Paşa!” diyerek giyindiği elbise ile aşağıya indi ve durmaksızın ikisi birlikte kapıdan çıkıp kapalı arabaya bindiler ve Dolmabahçe istikametine hareket ettiler. Araba Dolmabahçe Sarayı'nın¹⁹⁷ kapısından içeri-

¹⁹⁵ İncelenmiş.

¹⁹⁶ Ağırılarak.

¹⁹⁷ 1843-1856 yıllarında, Beşiktaş Sahil Sarayları yerine inşa edilen ve bu